

Lagrådsremiss

Föreskrifter i anslutning till EU:s nätkoder för el

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 23 november 2017

Mikael Damberg

Egon Abresparr
(Miljö- och energidepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen finns förslag till nya normgivningsbemyndiganden som ska föras in i ellagen (1997:857). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få meddela föreskrifter som kompletterar EU:s nätkoder för el. Ett bemyndigande avser föreskrifter enligt EU:s anslutningskoder, dvs. enligt tre EU-förordningar om nätanslutning av generatorer, anslutning av förbrukare respektive nätanslutning av system för högspänd likström och likströmsanslutna kraftparksmoduler. Ett annat bemyndigande avser föreskrifter enligt EU:s driftkod, dvs. enligt en EU-förordning om riktlinjer för driften av elöverföringssystem.

Ändringarna i ellagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).....	4
3	Ärendet och dess beredning	7
4	Nätkoder	7
4.1	Nätföreskrifter och riktlinjer	7
4.2	Närmare om anslutningskoderna.....	9
4.3	Närmare om driftkoden	10
5	Generellt tillämpliga krav för anslutning till elnätet	11
6	Datautbyte enligt driftkoden	13
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	15
8	Konsekvensanalys.....	15
9	Författningskommentar.....	16
Bilaga 1	Sammanfattning av rapporten Kommissionsriktlinjer och nätföreskrifter för el.....	18
Bilaga 2	Lagförslaget i rapporten Kommissionsriktlinjer och nätföreskrifter för el	20
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna för rapporten Kommissionsriktlinjer och nätföreskrifter för el.....	22

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

2 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)¹

dels att nuvarande 8 kap. 1 a § ska betecknas 8 kap. 3 b §,

dels att 8 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 8 kap. 3 c–3 e §§, av följande lydelse,

dels att det närmast före den nya 8 kap. 3 b § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Driftsäkerhet”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 kap.

1 §²

Regeringen skall utse en myndighet som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (systemansvarig myndighet).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får, i den mån det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning samt andra föreskrifter som angår elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer.

Den myndighet som regeringen bestämmer har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (systemansvarig myndighet).

3 c §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana

¹ Senaste lydelse av 8 kap. 1 a § 2009:582.

² Senaste lydelse 2005:404.

generellt tillämpliga krav för anslutning av anläggningar till elnätet som avses i

1. artikel 7.1 i kommissionens förordning (EU) 2016/631 av den 14 april 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av generatorer, i den ursprungliga lydelsen,

2. artikel 6.1 i kommissionens förordning (EU) 2016/1388 av den 17 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter för anslutning av förbrukare, i den ursprungliga lydelsen, och

3. artikel 5.1 i kommissionens förordning (EU) 2016/1447 av den 26 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av system för högspänd likström och likströmsanslutna kraftparksmoduler, i den ursprungliga lydelsen.

3 d §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om kontroll, provning, besiktning eller andra krav för att säkerställa driftsäkerheten hos det nationella elsystemet när det gäller

- 1. elektriska anläggningar,*
- 2. anordningar avsedda att anslutas till en elektrisk anläggning,*
- 3. elektrisk materiel, och*
- 4. elektriska installationer.*

3 e §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådant datautbyte som avses i artikel 40.5 i kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem, i den ursprungliga lydelsen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

3 Ärendet och dess beredning

I regleringsbrevet för budgetåret 2016 gav regeringen Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda behovet av kompletterande nationella föreskrifter i anslutning till sådana riktlinjer och nätkoder som Europeiska kommissionen meddelar enligt EU:s elhandelsförordning – dvs. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 av den 13 juli 2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003 – och, om det var motiverat, ta fram förslag till kompletterande lag eller förordning (dnr M2016/00852/Ee).

Energimarknadsinspektionen redovisade uppdraget den 14 december 2016 i rapporten Kommissionsriktlinjer och nätföreskrifter för el – översyn av ansvarsfördelning och behov av kompletterande nationell lagstiftning (Ei R2016:13). En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 2*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren och en sammanställning av dem finns tillgängliga i Miljö- och energidepartementet (dnr M2016/02968/Ee).

4 Nätkoder

4.1 Nätföreskrifter och riktlinjer

Elhandelsförordningen

Den 13 juli 2009 antogs det s.k. tredje inre marknads paketet för el och naturgas av Europaparlamentet och rådet. I paketet ingår bl.a. EU:s elhandelsförordning. Förordningen har som syfte att fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel och därmed stärka konkurrensen på den inre marknaden för el och att underlätta genomförandet av en väl fungerande och transparent grossistmarknad med hög nivå av elförsörjningstrygghet.

Elhandelsförordningen innehåller bl.a. regler som rör certifiering av systemansvariga för överföringssystem (transmissionsnätsföretag), Europeiska nätverket av systemansvariga för överföringssystemen för el (Entso för el, ENTSO-E) och regionalt samarbete.

Enligt elhandelsförordningen ska det utarbetas ”nätföreskrifter”. Vidare får Europeiska kommissionen anta förordningar med riktlinjer. Som en samlande beteckning på sådana nätföreskrifter och vissa riktlinjer används ibland i Sverige termen ”nätkoder”.

Nätföreskrifter

Kommissionen får enligt artikel 6.11 i elhandelsförordningen under vissa förutsättningar anta en eller flera nätföreskrifter på följande områden, som omfattas av artikel 8.6 i förordningen:

- reglerna för nätets driftsäkerhet och tillförlitlighet, inklusive regler för nätreservkapacitet i överföringssystem,
- regler för nätanslutning,
- regler för tredjepartstillträde,
- regler för informationsutbyte och balansavräkning,
- regler för driftskompatibilitet,
- rutiner och procedurer för störningssituationer,
- regler för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning,
- regler för elhandel avseende tillhandahållande av tjänster för tillträde till nätet på teknisk nivå och på driftsnivå samt systembalans,
- regler för transparens,
- balanshantering, inklusive regler för reservkraft för nätet,
- regler för harmoniserade avgiftsstrukturer för överföring, inklusive lokaliseringssignaler och regler för kompensation mellan systemansvariga för överföringssystem, och
- energieffektivitet för elnät.

Anslutningskoderna

Kommissionen har antagit följande förordningar med nätföreskrifter:

- förordning (EU) 2016/631 av den 14 april 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av generatorer,
- förordning (EU) 2016/1388 av den 17 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter för anslutning av förbrukare, och
- förordning (EU) 2016/1447 av den 26 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av system för högspänd likström och likströmsanslutna kraftparksmoduler.

Förordningarna kallas i det följande för anslutningskoderna. Bland dem som är verksamma på området är det vanligt att använda följande förkortningar:

- RfG (Requirements for Generators) för förordning (EU) 2016/631,
- DCC (Demand Connection Code) för förordning (EU) 2016/1388, och
- HVDC (High Voltage Direct Current) för förordning (EU) 2016/1447.

Riktlinjer

Kommissionen har också, med stöd av artikel 18 i elhandelsförordningen, antagit följande förordningar med riktlinjer:

- förordning (EU) nr 838/2010 av den 23 september 2010 om fastställande av riktlinjer för kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringssystemen och för gemensamma regler för överföringsavgifter,
- förordning (EU) 2015/1222 av den 24 juli 2015 om fastställande av riktlinjer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning (CACM, Capacity Allocation and Congestion Management),

- förordning (EU) 2016/1719 av den 26 september 2016 om fastställande av riktlinjer för förhandstilldelning av kapacitet (FCA, Forward Capacity Allocation), och
- förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem (SO, System Operation).
CACM, FCA och SO är nätkoder. De två förstnämnda kallas ibland för marknadskoderna och SO för driftkoden.

4.2 Närmare om anslutningskoderna

Anslutningskoderna syftar till att möjliggöra ett driftsäkert sammanlänkat europeiskt elsystem och en harmoniserad europeisk elmarknad, som klarar framtida utmaningar. I anslutningskoderna finns harmoniserade krav för anslutning till elnätet. Många av kraven anges direkt i anslutningskoderna. I vissa fall är det dock ”berörda systemansvariga eller berörda systemansvariga för överföringssystem” som ska ange kraven utifrån de ramar som sätts upp genom anslutningskoderna. Anslutningskoderna har trätt i kraft under perioden maj–september 2016. Kraven i förordningarna ska tillämpas från och med tre år efter offentliggörandet i Europeiska unionens tidning.

Systemansvariga

I anslutningskoderna används bl.a. de definitioner som anges i artikel 2 i det s.k. elmarknadsdirektivet, dvs. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG. De systemansvariga som ska ta fram de aktuella kraven är elnätsföretagen. För att underlätta framställningen används i det följande ordet ”nätföretag” i stället för ”systemansvarig”, ”transmissionsnätsföretag” i stället för ”systemansvarig för överföringssystemet” och ”distributionsnätsföretag” i stället för ”systemansvarig för distributionssystemet” (jfr Ds 2017:44 s. 143–148).

RfG

Kraven i förordning (EU) 2016/631 gäller anslutning av följande kraftproduktionsanläggningar till det sammanlänkade systemet:

- synkrona kraftproduktionsmoduler,
- kraftparksmoduler, och
- havsbaserade kraftparksmoduler.

DCC

Kraven i förordning (EU) 2016/1388 gäller nätanslutning av

- förbrukningsanläggningar som är anslutna till överföringssystem (transmissionsnät),
- distributionsanläggningar som är anslutna till överföringssystem,
- distributionssystem (distributionsnät), inklusive slutna distributionssystem, och
- förbrukningsenheter som används av en förbrukningsanläggning eller ett slutet distributionssystem för att tillhandahålla tjänster avseende efterfrågefleksibilitet till berörda nätföretag.

HVDC

Kraven i förordning (EU) 2016/1447 gäller nätanslutning av system för högspänd likström och likströmsanslutna kraftparksmoduler.

Generellt tillämpliga krav och plats specifika krav

I anslutningskoderna används uttrycken ”generellt tillämpliga krav” och ”plats specifika krav”.

Generellt tillämpliga krav är krav som gäller generellt för alla anslutningar av samma typ. De generellt tillämpliga kraven gäller oavsett var på elnätet en anläggning är ansluten. Exempel på generellt tillämpliga krav är frekvensrelaterade krav och krav på störningstålighet. Platsspecifika krav gäller specifika anläggningar. Kraven, som gäller utöver de generellt tillämpliga kraven, kan alltså skilja sig åt beroende på anslutningspunkten.

De aktuella kraven ska fastställas av de berörda nätföretagen. När det gäller de generellt tillämpliga kraven bedömer regeringen att det krävs kompletterande bestämmelser i ellagen (1997:857). Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 5.

4.3 Närmare om driftkoden

I likhet med anslutningskoderna syftar driftkoden till att möjliggöra ett driftsäkert sammanlänkat europeiskt elsystem. Driftkoden innehåller riktlinjer för krav och principer för driftsäkerhet, regler om samordning och datautbyte mellan nätföretag och betydande nätanvändare, regler om utbildning och certifiering av nätföretagens anställda, krav för samordnad avbrottsplanering, krav för planering mellan transmissionsnätsföretagens kontrollområden och regler som syftar till inrättande av en unionsram för lastfrekvensreglering och reserver. De aktörer som berörs är nätföretag och sådana betydande nätanvändare som större kraftproduktionsmoduler och förbrukningsanläggningar. Driftkoden trädde i kraft den 14 september 2017. I vissa delar ska den dock tillämpas först från och med senare tidpunkter.

Transmissionsnätsföretagens villkor eller metoder

Driftkoden innehåller bestämmelser om godkännande av villkor eller metoder som utarbetas av transmissionsnätsföretagen. Kompletterande bestämmelser är motiverade när det gäller omfattningen av datautbyte mellan transmissionsnätsföretaget och distributionsnätsföretag eller betydande nätanvändare. Överväganden och förslag redovisas i avsnitt 6.

5 Generellt tillämpliga krav för anslutning till elnätet

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om sådana generellt tillämpliga krav för anslutning av anläggningar till elnätet som avses i anslutningskoderna.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Inspektionen föreslår att regeringen eller de myndigheter som regeringen bestämmer ska få meddela sådana föreskrifter i den mån det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

I anslutningskoderna finns bestämmelser om ”regleringsaspekter”, se artikel 7 i förordning (EU) 2016/631, artikel 6 i förordning (EU) 2016/1388 och artikel 5 i förordning (EU) 2016/1447. I det följande görs överväganden som gäller sådana krav som berörda nätföretag ska fastställa enligt anslutningskoden (se även avsnitt 4.2). Kraven ska enligt bestämmelserna om regleringsaspekter vara föremål för godkännande av det organ som utses av medlemsstaten och ska offentliggöras. En medlemsstat får även kräva att platsspecifika krav godkänns av ett utsett organ. Om kraven enligt anslutningskoden ska fastställas av ett nätföretag som inte är ett transmissionsnätsföretag, får medlemsstaten föreskriva att transmissionsnätsföretaget i stället ska ansvara för att fastställa de relevanta kraven.

Med organ avses i anslutningskoderna ”en tillsynsmyndighet, en annan nationell myndighet, en systemansvarig eller något annat offentligt eller privat organ som utses enligt nationell lagstiftning”, se artikel 2.1 i förordning (EU) 2016/631, artikel 2 i förordning (EU) 2016/1388 och artikel 2 i förordning (EU) 2016/1447.

Tillsyn och normgivning när det gäller driftsäkerheten hos det nationella elsystemet

I Sverige är Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) transmissionsnätsföretag. Svenska kraftnät innehar och driver det svenska stamnätet, som ägs av staten. Verket är också systemansvarig myndighet enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen (1997:857) och tillsynsmyndighet när det gäller driftsäkerheten hos det nationella elsystemet. Detta framgår av 1 och 2 §§ förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el, den s.k. systemansvarsförordningen.

Enligt 8 kap. 1 § andra stycket ellagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, i den mån det behövs av hänsyn till drift-

säkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning samt andra föreskrifter som angår elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer. Regeringen har bemyndigat Svenska kraftnät att meddela sådana föreskrifter (16 § systemansvarsförordningen).

Generellt tillämpliga krav

De generellt tillämpliga krav som nätföretagen ska fastställa enligt förordning (EU) 2016/631 (RfG) svarar i viss utsträckning mot Affärsverket svenska kraftnäts föreskrifter och allmänna råd om driftsäkerhetsteknisk utformning av produktionsanläggningar (SvKFS 2005:2). Produktionsanläggningars prestanda har stor betydelse för elsystemets totala driftsäkerhet, och det är därför av avgörande betydelse att samtliga produktionsanläggningar är utformade efter grundläggande generella systemkrav, oavsett var på elnätet anläggningen är ansluten.

De generellt tillämpliga krav som omfattas av förordning (EU) 2016/1388 (DCC) och förordning (EU) 2016/1447 (HVDC) saknar motsvarighet i de föreskrifter som Svenska kraftnät har meddelat. Motsvarande krav finns i stället i de anslutnings- och anläggningsavtal som Svenska kraftnät ingår med den som ansluter en anläggning till stamnätet.

Anslutningskoderna anger att generellt tillämpliga krav ska tas fram av nätföretagen, godkännas av ett utsett organ och offentliggöras. Det framgår däremot inte hur de kraven blir bindande för den som ansluter en anläggning till elnätet. Det finns i huvudsak två möjligheter. Den ena är att kraven anges i en författning. Det är i så fall lämpligt att det sker i form av förordning eller myndighetsföreskrifter. Den andra möjligheten är att kraven blir bindande för anläggningsinnehavaren endast genom villkor i avtal med nätföretaget.

I anslutningskoderna anges krav som gäller anläggningar som ansluts till elnätet på en lägre spänningsnivå än stamnätet. Det är i sådant fall distributionsnätsföretaget, inte Svenska kraftnät, som ingår ett avtal med anläggningens innehavare. När det gäller krav som ska vara generellt tillämpliga, och alltså gälla oavsett vilka som är avtalsparter, är det lämpligt att kraven anges i föreskrifter. Genom att kraven meddelas i form av föreskrifter säkerställs också att de offentliggörs.

Det bör alltså vara möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om sådana generellt tillämpliga krav i fråga om anslutning till elnätet som avses i anslutningskoderna. Med hänsyn till föreskrifternas samband med koderna krävs inte att det i normgivningsbemyndigandet särskilt anges att föreskrifterna behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet.

Platsspecifika krav

Det är enligt anslutningskoderna möjligt för en medlemsstat att införa en ordning där även platsspecifika krav ska godkännas av ett utsett organ. Regeringen ser inte behov av en sådan ordning i Sverige.

Hänvisningsteknik

Det föreslagna normgivningsbemyndigandet innehåller hänvisningar till anslutningskoderna. Hänvisningar till EU-rättsakter kan göras antingen statiska eller dynamiska. En statisk hänvisning innebär att hänvisningen avser rättsakten i en viss angiven lydelse. En dynamisk hänvisning innebär att hänvisningen avser EU-rättsakten i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Med hänsyn till att bestämmelsen anger inom vilka ramar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter av betydelse för enskilda är det lämpligt att använda statiska hänvisningar.

6 Datautbyte enligt driftkoden

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om sådant datautbyte som avses i artikel 40.5 i driftkoden.

Energimarknadsinspektionens förslag överensstämmer delvis med regeringens. Inspektionen föreslår att regeringen, eller efter regeringens bemyndigande nätmyndigheten, ska få meddela föreskrifter om skyldighet för balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar att till den systemansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion, överföring eller förbrukning av el som behövs för utövandet av systemansvaret.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inte några särskilda invändningar mot det.

Skälen för regeringens förslag

I artikel 6 i driftkoden finns bestämmelser om godkännande av villkor eller metoder som utarbetats av transmissionsnätsföretagen. Den nationella tillsynsmyndigheten ska godkänna de villkor eller metoder som anges i artikel 6.2 och 6.3 (artikel 6.1). Något behov av kompletterande nationella bestämmelser bedöms inte finnas när det gäller de punkterna.

Medlemsstaten ska utse en enhet som ska godkänna de villkor eller metoder som har utarbetats av transmissionsnätsföretagen enligt artikel 6.4 i driftkoden. Av artikel 6.4 framgår dock att medlemsstaten kan besluta att inte kräva något godkännande när det gäller de villkor eller metoder som anges i den punkten. I detta avsnitt finns överväganden som gäller kompletterande lagbestämmelser i anslutning till artikel 6.4 b. När det gäller övriga delar krävs antingen inga särskilda föreskrifter eller endast föreskrifter på en lägre normnivå. I de delarna redovisas inga överväganden i lagrådsremissen.

En medlemsstat får kräva förhandsgodkännande även när det gäller andra krav som nätföretagen tar fram enligt driftkoden (artikel 6.5). Regeringen bedömer att det inte finns något behov av sådant förhandsgodkännande i Sverige.

Datautbyte

Såvida inte något annat beslutas av medlemsstaten ska bl.a. villkor eller metoder som gäller omfattningen av transmissionsnätsföretagets datautbyte med distributionsnätsföretag och betydande nätanvändare i enlighet med artikel 40.5 i driftkoden vara föremål för enskilt godkännande från den enhet som utsetts av medlemsstaten.

Artikel 40 i driftkoden gäller allmänna krav för datautbyte i fråga om organisation, roller, ansvarsområden och kvalitet för datautbyte. Enligt artikel 40.5 ska varje transmissionsnätsföretag i samordning med distributionsnätsföretag och betydande nätanvändare fastställa tillämpligheten för och omfattningen av datautbytet utifrån bl.a. strukturella data, planerings- och prognosdata och realtidsdata.

De betydande nätanvändare som omfattas av driftkoden anges i artikel 2.1. I detta sammanhang är det av betydelse att kraven gäller vissa anläggningar för produktion, användning eller överföring av el, aktörer som tillhandahåller transmissionsnätsföretag efterfrågeflexibilitet och aggregatorer.

Energimarknadsinspektionen bedömer att datautbyte är ett område där det är lämpligt att följa driftkodens huvudregel och kräva förhandsgodkännande enligt artikel 6.4. Inspektionen bedömer också att det är ett område som lämpligen regleras genom föreskrifter.

Skyldighet att lämna uppgifter till Svenska kraftnät

I dag får regeringen enligt 8 kap. 3 § ellagen meddela föreskrifter om skyldighet för elproducenter och elanvändare att till Svenska kraftnät lämna de uppgifter om produktion eller konsumtion av el som behövs för utövandet av det övergripande systemansvaret, dvs. det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el. Regeringen har meddelat sådana föreskrifter i systemansvarsförordningen.

I promemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44) föreslås att nuvarande 8 kap. 3 § ellagen ska ersättas av ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om skyldighet för balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar att till Svenska kraftnät lämna de uppgifter om produktion, överföring eller förbrukning av el som behövs för utövandet av funktionsansvaret. Funktionsansvaret motsvarar det övergripande systemansvaret enligt 8 kap. 1 § första stycket ellagen.

Skyldighet att lämna sådana uppgifter som avses i driftkoden

Som Energimarknadsinspektionen har påpekat är datautbyte ett område där det kan finnas behov av föreskrifter i anslutning till ett godkännande enligt artikel 6.4 i driftkoden. Frågan är då om sådana föreskrifter bör meddelas med stöd av ett utökat normgivningsbemyndigande enligt 8 kap. 3 § ellagen på det sätt som Energimarknadsinspektionen har föreslagit.

Normgivningsbemyndigandet enligt 8 kap. 3 § ellagen tar sikte på sådana uppgifter som krävs för att Svenska kraftnät ska kunna utöva systemansvaret enligt 8 kap. 1 § ellagen. Bestämmelsen har alltså inte fullt

ut samma syfte som driftkoden, även om ändamålen i huvudsak kan antas överlappa varandra. Det är i och för sig sannolikt att sådana uppgifter omfattar den information som ska utbytas enligt driftkoden. Regeringen kan dock inte utesluta att det i något fall kan vara oklart om en uppgift som krävs enligt driftkoden också är nödvändig för utövandet av det övergripande systemansvaret. Vidare remissbehandlas för närvarande ett lagförslag av betydelse för den framtida utformningen av det aktuella normgivningsbemyndigandet.

Regeringen bedömer att det är lämpligt att knyta ett normgivningsbemyndigande direkt till det som anges i driftkoden på liknande sätt som när det gäller generellt tillämpliga krav enligt anslutningskoderna (avsnitt 5). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör alltså få möjlighet att meddela föreskrifter om sådant datautbyte som avses i artikel 40.5 i driftkoden, i den ursprungliga lydelsen.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

<p>Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2018.</p>
--

Energimarknadsinspektionens förslag har inte lämnat något förslag i frågan om ikraftträdande- eller övergångsbestämmelser.

Remissinstanserna har inte berört frågan.

Skälen för regeringens förslag: Genom att de aktuella normgivningsbemyndigandena införs i ellagen klargörs bl.a. några viktiga förutsättningar för Svenska kraftnäts arbete med att ta fram generellt tillämpliga krav enligt anslutningskoderna. Det är lämpligt att lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2018.

Det bedöms inte finnas något behov av särskilda övergångsbestämmelser.

8 Konsekvensanalys

Lagförslaget innehåller nya normgivningsbemyndiganden med syfte att underlätta tillämpningen av anslutningskoderna och driftkoden i Sverige. De föreskrifter som kan bli aktuella säkerställer att de krav som ska tas fram enligt EU-förordningarna också kommer att följas i praktiken av de berörda aktörerna.

Normgivningsbemyndigandena har betydelse för den eller de myndigheter som anförtros uppgiften att meddela föreskrifter. Inom ramen för en konsekvensanalys bör det göras skillnad mellan uppgifterna att fastställa respektive godkänna villkor å ena sidan och det rena föreskriftsarbetet å den andra. Det är endast den sistnämnda uppgiften som tillkommer som en följd av lagförslaget. Frågan om vilken myndighet som bör bemyndi-

gas att meddela föreskrifter är för närvarande föremål för beredning i Regeringskansliet. Det går dock att konstatera att det aktuella föreskriftsarbetet taget för sig inte är mer omfattande än att det ryms inom befintliga budgetramar, oavsett vilken myndighet som får uppgiften.

Myndighetsföreskrifterna berör de flesta av Sveriges cirka 170 elnätsföretag. Vidare berörs vissa elproducenter och elanvändare. När det gäller dessa är det i nuläget inte möjligt att närmare bedöma hur många som berörs. Föreskrifter som meddelas för att komplettera anslutningskoderna gäller främst anläggningar som ansluts i framtiden. Även andra aktörer på elmarknaden, exempelvis balansansvariga, kan beröras. Konsekvenserna för elmarknadens aktörer kan dock belysas närmare först i samband med att föreskrifterna utarbetas. Konsekvenserna är dock främst en följd av EU-förordningarna.

Lagförslaget kan inte heller i övrigt antas påverka kostnaderna eller intäkterna för det offentliga eller enskilda. Förslaget saknar betydelse för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män och för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i ellagen (1997:857)

8 kap.

1 § *Den myndighet som regeringen bestämmer har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (systemansvarig myndighet).*

Paragrafen överensstämmer i sak med nuvarande 1 § första stycket. En liten språklig justering görs. En bestämmelse som motsvarar nuvarande andra stycket finns i 3 d §.

3 c § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådana generellt tillämpliga krav för anslutning av anläggningar till elnätet som avses i*

1. artikel 7.1 i kommissionens förordning (EU) 2016/631 av den 14 april 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av generatorer, i den ursprungliga lydelsen,

2. artikel 6.1 i kommissionens förordning (EU) 2016/1388 av den 17 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter för anslutning av förbrukare, i den ursprungliga lydelsen, och

3. artikel 5.1 i kommissionens förordning (EU) 2016/1447 av den 26 augusti 2016 om fastställande av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av system för högspänd likström och likströmsanslutna kraftparksmoduler, i den ursprungliga lydelsen.

I paragrafen finns ett nytt normgivningsbemyndigande.

Enligt de EU-förordningar (anslutningskoder) som anges i paragrafen ska nätföretag ställa upp generellt tillämpliga krav för att ansluta anläggningar till elnätet. Vad sådana krav ska avse framgår av anslutningskoderna. Som exempel kan nämnas frekvensrelaterade krav och krav på störningstålighet. Genom normgivningsbemyndigandet blir det möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att genom föreskrifter göra sådana krav bindande för den som vill ansluta en anläggning. Behov av sådana föreskrifter kan antas finnas när det gäller sådana generellt tillämpliga krav som enligt anslutningskoderna ska anges av en systemansvarig för överföringssystemet (transmissionsnät-företag). I Sverige är Affärsverket svenska kraftnät ett sådant företag.

Hänvisningarna till anslutningskoderna avser EU-förordningarna i en viss angiven lydelse, s.k. statisk hänvisning.

Övervägandena finns i avsnitt 5.

3 d § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om kontroll, provning, besiktning eller andra krav för att säkerställa driftsäkerheten hos det nationella elsystemet när det gäller

- 1. elektriska anläggningar,*
- 2. anordningar avsedda att anslutas till en elektrisk anläggning,*
- 3. elektrisk materiel, och*
- 4. elektriska installationer.*

Paragrafen motsvarar nuvarande 1 § andra stycket. Ändringarna är redaktionella och språkliga.

3 e § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådant datautbyte som avses i artikel 40.5 i kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem, i den ursprungliga lydelsen.

I paragrafen finns ett nytt normgivningsbemyndigande.

Enligt artikel 6.4 b i kommissionens förordning (EU) 2017/1485 av den 2 augusti 2017 om fastställande av riktlinjer för driften av elöverföringssystem (driftkoden) ska villkor eller metoder som gäller omfattningen av transmissionsnätetsföretagets datautbyte med distributionsnät-företag och betydande elanvändare enligt artikel 40.5 i driftkoden vara föremål för godkännande av en enhet som utses av medlemsstaten. Genom normgivningsbemyndigandet blir det möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att genom föreskrifter göra sådana villkor generellt tillämpliga för de berörda aktörerna.

Hänvisningen till driftkoden avser EU-förordningen i en viss angiven lydelse, s.k. statisk hänvisning.

Övervägandena finns i avsnitt 6.

Sammanfattning av rapporten Kommissionsriktlinjer och nätföreskrifter för el

Energimarknadsinspektionens rapport (Ei R2016:13)

Flera nya EU-rättsakter, så kallade nätkoder, har trätt i kraft de senaste åren eller förväntas träda i kraft inom kort. Nätkoderna, som utgörs av förordningar från Europeiska kommissionen, sätter de gemensamma spelreglerna för handeln med el mellan medlemsstaterna och blir i samband med ikraftträdandet bindande och direkt tillämpliga i hela EU. Nätkoderna reglerar både områden som tidigare reglerats på nationell nivå, såsom driftsäkerhet och anslutning, och helt nya områden, såsom hur elbörser ska samarbeta för att koppla ihop Europas elmarknader.

Energimarknadsinspektionen (Ei) fick i regleringsbrevet för 2016 i uppdrag att utreda behovet av kompletterande nationella föreskrifter med anledning av nätkoderna samt att särskilt analysera om ansvarsfördelningen mellan myndigheterna på elområdet behöver anpassas med anledning av det nya regelverket. Uppdraget omfattar de nya bestämmelser som antagits av kommissionens kommitté för gränsöverskridande elhandel till och med den 31 maj 2016. Det är sex nätkoder, fördelade på områdena marknad, anslutning och drift, som har antagits och därmed utretts inom ramen för uppdraget.

Nätkoderna innebär att tillsynsmyndigheterna tilldelas en rad nya uppgifter och att deras roll stärks. I några fall har medlemsstaterna dock möjlighet att föreskriva att något annat organ än tillsynsmyndigheten ska fatta beslut. I andra fall kan det finnas skäl att delegera den beslutanderätt som lagts på medlemsstaten till tillsynsmyndigheten. I rapporten redogör vi för de överväganden vi gjort avseende rollfördelningen mellan Ei som tillsynsmyndighet och andra organ.

En utgångspunkt för Ei:s utredning har varit att Sverige bör följa de huvudregler som finns i nätkoderna avseende ansvarsfördelningen mellan tillsynsmyndigheten och andra aktörer. I det fall det inte finns någon huvudregel eller det funnits skäl att frångå huvudregeln har vi utrett olika alternativ och gjort en sammantagen bedömning. Ei har beaktat elmarknadsdirektivets bestämmelser om tillsynsmyndigheternas oberoende och att det inte ska råda någon tvekan om att den svenska lagstiftningen uppfyller kraven i EU-regelverket.

När det gäller *nätkoderna på marknadsområdet* har vi funnit skäl att komplettera det svenska regelverket i flera fall. Det gäller bland annat artiklar där det anges att medlemsstaten ska fatta beslut men där detaljeringsgraden gör det lämpligt att beslutet fattas på myndighetsnivå. Vi föreslår att Ei utses till den myndighet som ska fatta dessa beslut. Ett exempel är beslut om att avvisa handelstjänster från en elmarknadsoperatör som är utnämnd i ett annat land.

Enligt *nätkoderna på anslutningsområdet* (anslutningskoderna) ska systemansvariga fastställa generellt tillämpliga krav. Kraven ska enligt huvudregeln godkännas av den nationella tillsynsmyndigheten.

De generellt tillämpliga kraven i anslutningskoderna bör fastställas i föreskrifter, vilket i stor utsträckning är fallet redan idag. Vi föreslår att föreskrifterna ska utfärdas av Ei efter förslag från Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät). På detta sätt uppfyller Sverige bestämmelsen i nätkoderna om att de generellt tillämpliga kraven ska godkännas. Anslutningskodernas huvudregel om att det är den nationella tillsynsmyndigheten som ska godkänna de generellt tillämpliga kraven används. Motsvarande krav återfinns idag till stor del i Svenska kraftnäts föreskrifter och allmänna råd (SvKFS 2005:2) om driftsäkerhetsteknisk utformning av produktionsanläggningar. Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG av den 13 juli 2009 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG (elmarknadsdirektivet) innehåller krav på att tillsynsmyndigheten ska fatta sina beslut oberoende av alla andra offentliga och privata organ. Det förslag som Ei lämnar uppfyller detta krav. Eftersom vi föreslår att följa den huvudregel som finns i anslutningskoderna krävs inte några omfattande förändringar i svensk rätt. Ei behöver dock ett bemyndigande att utfärda föreskrifter på området.

När det gäller *driftkoden* föreslår vi att Ei, i enlighet med huvudregeln, utses till det organ som godkänner de villkor och metoder som ska fastställas av systemansvarig för överföringssystem. Dessa krav återfinns idag delvis i balansansvarsavtal som förhandsprövas av Ei genom ett så kallat metodgodkännande (godkännande lämnas om metoderna kan antas leda till att villkoren i avtalen är objektiva och icke-diskriminerande). Då besluten att godkänna kraven har en hög detaljnivå, kräver snabb hantering och i många fall är återkommande anser Ei att dessa beslut bör tas på myndighetsnivå snarare än av regeringen. Den föreslagna ordningen ligger också i linje med elmarknadsdirektivets krav på tillsynsmyndigheternas oberoende. Vi föreslår vidare att Ei ges ett bemyndigande att utfärda föreskrifter avseende datautbyte. Driftkoden ger utrymme för medlemsstaten att undanta de krav som ska ställas på nationell nivå från godkännande. Vi föreslår att Sverige nyttjar den möjligheten avseende vissa av dessa krav.

Arbetet med uppdraget har skett i samarbete med Svenska kraftnät och i dialog med företrädare för branschen. Energiföretagen Sverige har involverats genom organisationens expertgrupper för respektive område (anslutning, drift och marknad). Utöver detta har Ei vid flera tillfällen publicerat information om uppdraget på Ei:s webbplats och gett intressenter möjlighet att lämna synpunkter på förslag.

Ei har inte funnit några behov av att komplettera den svenska lagstiftningen till följd av de nätkoder som ingår i uppdraget utöver det som gäller ansvarsfördelningen mellan berörda myndigheter. Det har heller inte framkommit några sådana behov i dialogen med Svenska kraftnät eller med Energiföretagen Sverige.

Lagförslaget i rapporten Kommissionsriktlinjer och nätföreskrifter för el

Ellagen (1997:857)

Nuvarande lydelse 8 kap 1 §

Regeringen skall utse en myndighet som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (systemansvarig myndighet).

Regeringen eller *den myndighet* som regeringen bestämmer får, i den mån det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning samt andra föreskrifter som angår elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer.

Förslag till ny lydelse 8 kap 1 §

Regeringen *ska* utse en myndighet som har det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el (systemansvarig myndighet).

Regeringen eller *de myndigheter* som regeringen bestämmer får, i den mån det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning samt andra föreskrifter som angår elektriska anläggningar, anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer. *Regeringen eller de myndigheter som regeringen bestämmer får även, i den mån det behövs av hänsyn till driftsäkerheten hos det nationella elsystemet, meddela föreskrifter om ytterligare generellt tillämpliga krav för anslutning som systemansvarig för överföringssystemet ska fastställa enligt kommissionens förordning (EU) 2016/631 av den 14 april 2016 om fastställandet av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av generatorer, kommissionens förordning (EU) 2016/1388 av den 17 augusti 2016 om fastställandet av nätföreskrifter för anslutning av förbrukare och kommissionens förordning (EU) 2016/1447 av den 26 augusti 2016 om fastställandet*

av nätföreskrifter med krav för nätanslutning av system för högspänd likström och likströmsanslutna kraftparksmoduler.

Nuvarande lydelse 8 kap 3 §

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för *elproducenter och elanvändare* att till den systemansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion eller konsumtion av el som behövs för utövandet av systemansvaret.

Förslag till ny lydelse 8 kap 3 §

Regeringen, *eller efter regeringens bemyndigande nätmyndigheten*, får meddela föreskrifter om skyldighet för *balansansvariga och innehavare av elektriska anläggningar* att till den systemansvariga myndigheten lämna de uppgifter om produktion, *överföring eller förbrukning* av el som behövs för utövandet av systemansvaret.

Förteckning över remissinstanserna för rapporten Kommissionsriktlinjer och nätföreskrifter för el

Riksrevisionen, Kammarrätten i Jönköping, Förvaltningsrätten i Linköping, Konsumentverket, Kommerskollegium, Affärsverket svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket, Statens energimyndighet, Konkurrensverket, Regelrådet, Ellevio AB, Energiföretagen Sverige, E.ON Sverige AB, Fastighetsägarna, Fortum Sverige AB, Hyresgästföreningen, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige, Oberoende elhandlare, Skellefteå kraft, Svensk Elbrukarförening, Sveriges energiföreningars riksorganisation (SERO), Skogen Kemin Gruvorna och Stålet (SKGS), Svenska elnätsupproret, Svensk solenergi, Svensk vattenkraftförening, Svensk vindenergi, Svenskt näringsliv, Teknikföretagen, Uniper (Sydkraft AB), Vattenfall AB och Villaägarnas riksförbund.